

DELI

MARKIZ
OD KARABASA

S francuskog prevela
Jovana Jelenović

Prvo izdanje, 2022

Ova publikacija u celini ili u delovima ne sme se umnožavati, prešampavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvom distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama Zakona o autorskim pravima.

1.

Tog dana, na čajanki s plesom kod gospođe Ledik, supruge najmlađeg lekara u Trejaku, okupili su se najviđeniji ljudi tog malog grada.

Domaćica je išla od jednog do drugog, živahna, ljubazna, pomalo izveštačena; lice joj je izražavalo veliku dobrotu, baš kao što je u tom trenutku gospođi Damplem govorila jedna vremešna dama s profilom kože, gledajući parove kako plešu.

Ova druga je, sredovečna plavokosa svelog lica, jedva čujno odobravalala.

Potom je dodala, prezrivo iskrivivši lice:

– Ali je jednako kratke pameti, među nama govoreći!

– O, ništa kraće od mnogih drugih! Bože mili, kako su nezgrapni ovi plesovi! Kad pomislim na one iz svojih vremena! Sad već dalekih!

Gospođa Damplem će visokoparno:

– Treba se prilagoditi, gospođo. Pogledajte moju kći. Tako je ozbiljna, iako se ponaša slobodnije od devojaka u prošlosti.

Stara dama baci pogled ka plavušici koja je već neko vreme kraj prozora ćaskala s mladićem bezizraznog lica, odevenim s pomalo prenatlašenom elegancijom.

– Čini mi se da je vašoj Žanin po ukusu Žan-Pol Moren, draga moja.

– To bi zaista bio muž iz naših snova! Ali kažu da je veliki srebroljubac.

– To im je porodična boljka. Moren otac se za lep miraz oženio, uzevši pride najružniju ženu na svetu.

Gospođa Ledik, koja je prilazila dvema damama, uz osmeh upita:

– O kome je reč? Ko je najružnija žena na svetu?

– Ne poznajete je, majka Žan-Pola Morena, čoveka koji je, reklo bi se, naterao Žanin da sanjari.

Gospođa Ledik se nasmeja.

– Današnje devojke ne sanjare. To su vam stvari iz drugih vremena, draga gospođo Klementje!

– Šteta... Baš šteta. A zbog toga nisu manje vredele, verujte mi! Sanjariti... I ja sam to činila kad mi je bilo dvadeset, što me nije sprečilo da pomognem mužu u upravljanju fabrikom, kad ga je bolest primorala da se pripazi, kao ni da podignem petoro dečice, koja su se dobro i pošteno snašla.

– O, vi ste tako mudra žena! – odvrati gospođa Damplem laskavim tonom. – Što ipak ne znači da vaspitanje u vaše, kao i u moje vreme, nije bilo bez mana.

– Gde to nema mana u ovom jadnom svetu? Mada priznajem da i dan-danas ima ljupkih devojaka, kao što je, na primer, vaša mala rođaka Elen.

Stara gospođa vragolasto pogleda u sagovornicu. Gospođa Damplem se usiljeno zasmejulji, pa podrugljivo uzvrati:

– Elen? Ali ona je staromodna devojka, odrasla uz skute smešno tradicionalne majke, koja je od nje napravila pravu budalastu curu što od svega zazire i ništa ne zna o životu... Povrh svega je i preosetljiva.

– To nije mana, po mom mišljenju. Što se takvog vaspitanja tiče... jasno je da je sirota gospođa Surber pogrešila što je nije bolje pripremila za život, ali svakako nije očekivala da će tako mlada umreti.

Gospođa Damplem prezrivo uzvrati:

– Ja je nisam upoznala, ali zamišljam je beznačajnu kao i kći što joj je.

Gospođa Klementje odmahnu glavom.

– Beznačajnu? Ja ne bih rekla da je Elen baš beznačajna! Nema sumnje da je veoma lepa, prefinjena i ućtiva. Želim joj da nađe nekog mudrog muškarca kojem će se svideti više nego stotinu drugih devojaka!

– Bez miraza? Teško će to ići, draga moja!

– Ko zna?! – odvrati gospođa Ledik. – Što je, u međuvremenu, dok čeka te velikodušne udvarače, ne biste ponekad doveli na naša mala okupljanja? Zabavila bi se, navikla se na ljude i život, ono što joj prebacujete da ne poznaje.

– Zaboravljate da je u velikoj žalosti.

Gospođa Klementje izjavi:

– Prošlo je osamnaest meseci otkako joj je majka umrla.

– Ali ona je i dalje u žalosti. Osim toga, budući da mora da zarađuje za život, čini mi se da bi bolje bilo da se ne navikava na mondenske zabave.

Gospođa Ledik upita:

– A šta će da radi siroto dete?

– Razume se u muziku i mogla bi da daje časove klavira i solfeđa.

– Gde? Ovde ne. Već imamo gospođu Bruar, gospođicu Žersje, gospođicu Kler... A kažu da ova poslednja umire od gladi.

– Stvar je nezgodna, znam; ipak, to je jedino što zna da radi! Ne mislite da je njena majka, žena bez imetka, trebalo da je usmeri na neko malo isplativije zanimanje? Umesto toga, podizala ju je kao bogatu naslednicu... A sad ja moram da je izdržavam.

Tu gospođa Damplem uzdahnu, prevrnuvši oči poput mučenice pomirene sa sudbinom.

– Ipak, malena ima neku penziju – primeti gospođa Klementje.

– Da, ali sasvim malu! Naravno, ja zadržavam najmanje što mogu od toga. Čovek se mora malo žrtvovati za rodbinu...

Zastala je. Iz susedne sobe, gde je služen čaj, izašao je jedan par. Ona je, visoka devojka bezmalo riđe kose i usplamtelih očiju, s provokativnim nemarom nosila haljinu po poslednjoj modi; on je, mladić od tridesetak godina prostačke pojave, bio nadmen i očigledno pun sebe. Devojka je govorila glasno, smejala se pokazujući blistave zube između znalački namazanih usana. Prešli su preko salona kako bi izašli u vrt što se pružao sve do reke.

Gospođa Klementje sastavi smežurane šake na kolenima, promrmljavši:

– Ta Kamij Tremon! Kako može tako da se kompromituje s tim nagojenim Šerveom?!

Gospođa Damplem se zajeđljivo osmehnu.

– Ona traži dobru partiju! Teodor Šerve je kao omađijan, sudeći po rečima njegovih prijatelja. Sa svojom sklonošću ka rasipništvu i mršavim mirazom, lepa Kamij ne bi loše prošla kad bi se udala za jednog od najimućnijih posednika u oblasti.

– On je sin jednog zelenša kojeg su oduvek svi prezirali. I on je budalast, razmetljiv i vulgaran, u pojavi i karakteru. Nadam se da gospođica Tremon nije toliko srebroljubiva da prihvati takvog muža!

– Udaće se za njega, verujte. Privučeni njenom lepotom, udvarači se sklanjaju kad saznaju da ta lepa devojka skoro da nema miraza i nikakve izglede da štogod nasledi, jer će prilično visoka apanaža koju njena majka dobija biti ukinuta kad gospođa umre. Kamij je trezvena devojka, brzo će joj dojaditi da čeka muškarca iz svojih snova i zadovoljiće se debelim Šerveom.

– Blago njoj! Još jedan loš brak u ovom svetu. Onda, napuštam vas. Samo sam nakratko došla, za ljubav svoje dobre susede, gospođe Ledik; ali sad se vraćam u svoje utočište.

Gospođa Ledik je otpratila staru damu do hodnika, ljubazno insistirajući da ova još ostane. Ali gospođa Klementje kroz smeh odvrati:

– Ne, ne, moje staračko lice odudara od sve ove mladosti, pomalo... lakomislene. Svratite sutra do mene, pokazaću vam novu mustru u heklanju. Juče sam održala čas Elen Surber, koja ima zlatne ruke, kao vi. Ah, kako čarobna devojkica, privlačna i čestita!

– Kažu da nije mnogo srećna u kući svojih rođaka Damplemovih.

– I ja to mislim. Ali nikad se ne žali, zato što je ponosna. Žanin je mnogo ljubomorna na nju, primetila sam, a gospođa Damplem joj ne oprašta što je mnogo lepša od njene kćeri.

– Jel' istina da te gospođe imaju više nego skroman imetak?

– Živa istina. Nekada su Damplemovi, veliki zamljoposednici, bili najimućniji u Trejaku i okolini; ali Andre Damplem je, rasipan i nepromišljen, toliko zanemario sopstvene interese da je bio prinuđen, malo-pomalo, da proda sve najbolje posede, a zatim se preselio u svoju kuću u Trejaku da živi od ono malo imetka što mu je ostalo.

– Čula sam da mu i žena mnogo troši i da je umnogome doprinela njihovoj propasti.

– Da, da, istina je. I ona je i te kako odgovorna za sve to, kao i za izgnanstvo svog pastorka.

– Nije se slagala s njim, zar ne?

– Nema sumnje da nije. Lorenzo je, vatrene naravi i pomalo prek, nesklon autoritetima, ali vispren i odan, mrzeo maćehu, koja je oduvek pribegavala okolišanju i lukavstvima,

a njemu je bilo jasno da ona ima poguban uticaj na njegovog oca, čoveka previše slabe volje. Sudeći po pričama, bilo je mnogo razmirica među njima, toliko da se u svojoj osamnaestoj momak prijavio u vojsku i otišao za Maroko. Kad mu je otac umro, on je ležao u bolnici, jer je bio teško ranjen u odbrani jednog utvrđenja. On i beležnik su razmenili nekoliko pisama kako bi se mogle obaviti formalnosti, ali se momak ovamo nije više vraćao. Gospođica Amber, kojoj je bio veoma privržen, dobila je pre četiri godine pismo u kojem je obavestava da odlazi za Južnu Afriku, gde je rešio da potraži sreću. Otad nema nikakvih vesti o njemu. Da li je još živ? Niko ne zna. Gospođa Damplem i dalje živi u kući koja pripada njemu, njenom pastorku. Mislim da joj nije ostalo gotovo ništa od nasleđstva koje joj je muž ostavio. Živi od oskudnih prihoda koje dobijaju njena maloletna deca. Ipak, lepo žive, ona i kćerka svake sezone šiju nove haljine.

– Kažu da je do guše u dugovima.

– Mogu da zamislim! Ali kad joj ponestane izgovora, sve će otići na doboš.

– Ako je taj momak živ, svakog dana bi mogao da dođe i traži svoje.

– Naravno! Ah, mogu da zamislim kako će ga lepo dočekali! To bi vredelo videti!

Stara dama se bezglasno nasmeja.

– Gospođa Damplem ga nije trpela. Čak i kad je govorila o njemu, nazivala ga ja „pustolovom“. Uvek je naglas prčala da je on na svoju ruku, da nikad ništa od njega neće biti.

– Slažete se s njom?

– Zapravo ne. Ne poričem da ima tešku narav, volju koju je teško pripitomiti; učio je kad on hoće, umnogome se uzdajući u svoju visprenost i dobro pamćenje i više od svega je voleo sport. Niko ovde nije jahao kao on. Ali ja sam oduvek podozrevala

da se ispod te buntovne spoljašnosti krije nežno srce i izuzetna čestitost. Pod nečijim dobrim vođstvom, taj momak bi možda postao valjan čovek. Zaista bih volela ponovo da vidim lepog Lorenca. Uistinu lep momak! Imao je oči na majku, siroticu iz propale plemićke porodice, kojom se Andre Damplem oženio iz ljubavi. Zapravo, Lorencovo plemićko poreklo bilo je jedan od razloga netrpeljivosti njegove maćehe prema njemu. U sirotoj gospođi Damplem steklo se sve ono nedostojno! Ali dosta je, ogrešismo se o milosrđe! Osim toga, eno gospođe Lorio, koja vas traži. Bez sumnje želi da vam kaže nešto pakosno na račun vašeg okupljanja. Ali vi se ne dajte obeshrabriti, draga moja!